

1864:JERNKONGEN

Da Danmark vandt krigen i 1864.

En kontrafaktisk roman

Forfatter: Claus M. Højrup

”Hovedstaden er i oprør.”

København. Slutningen af marts 1864.

Hestevognen standsede brat. Den lukkede kupe vuggede en smule frem og tilbage. Der holdt de. Midt i krydset mellem Store Kongensgade og indkørslen til den halvfærdige Marmorkirke.

Overgeneral de Meza lænede sig frem og mærkede lædersædet give sig under ham.

Hans adjutant, kaptajn Rønnow, rev døren op, sprang ud af vognen og landede med begge fødder på brostenene. Rønnows hoved sad lavt på de magre skuldre. Han strakte hagen i retning af Kongens Nytorv og løftede en spejdende hånd op til panden.

Overgeneralen kiggede ud af den åbne dør. Optøjerne i Københavns indre by var næsten slået ned. Alligevel lød råbene og geværskuddene stadig hen over hustagenes røde tegl. Søjler af røg og ildelugtende os stod op i den klare himmel og fortrængte stanken fra ekskrementerne i rendestenene, som foråret var ved at varme op.

Men det var ikke varmt nok for overgeneralen. Han følte den kølige luft strømme ind i kabinen. Han strammede sit halstørklæde og spændte uniformsjakken helt op i halsen. *Jeg må være forsigtig. Jeg kan ikke tillade mig at blive syg.*

Han krængede et af sine lange ben ud af døren, følte efter trinbrættet og rømmede sig.

Rønnow vendte rundt. Øjnene var vagtsomme.

”Undskyld Deres Excellence.” Rønnow sprang med to hurtige bevægelser tilbage til vognen og tilbød sin støtte.

Overgeneralen klemte sine krogede fingre omkring adjutantens fremstrakte arm og manøvrerede sin ranglede krop ned fra vognen. Mismodet fyldte ham. Luften var alt for kold og krillede i næseborene.

Jeg må ind i vognen, skreg en stemme i ham. Han tøvede. Instinktivt vidste han, at hans hjerne spillede ham et puds, at luftens temperatur var tålelig, måske endda ganske varm.

”De må snart være her. Hvorfor tager det så lang tid?” Stemmen var mere anspændt, end han brød sig om at vise overfor kaptajn Rønnow.

Rønnow nikkede og holdt et øjeblik i generalens arm, som ville han sikre sig, at den høje herre havde fundet balancen og ikke dejsede omkring lige der på brostenen.

”Kongen er blevet befriet. Livgarden har nedkæmpet oprørene, som belejrede huset på Fiolstræde. Vi må have tålmodighed.”

”Er vi sikker på, at kongen bliver bragt til Amalienborg?”

”Ja, Deres Excellence.”

Netop da fornemmede overgeneralen, at belægningen under hans fødder vibrerede. I det fjerne så han se en vogn komme fra Kongens Nytorv og dreje ned ad Store Kongensgade. Den buldrede af sted, som havde den hele hovedstadens pøbel efter sig.

Hans gamle hjerte hoppede en ekstra gang. Chefen for Livgarden, major Krieger, red ved siden af vognen. Snesevis af ryttere fra Livgarden fulgte i formation bagved majoren.

Så er kongen også med, tænkte overgeneral de Meza. Den nedtrykte sindstilstand blev vendt til glæde. Han havde næsten lyst til at smile. Kun næsten. I stedet noterede han sig blot, at blodet steg ham til i hovedet. Han vendte sig mod kusken.

”Fald ind bag kongens sygetransport, når den drejer mod Amalienborg.”

Major Krieger red forbi. Sveden gennemblødte ham og klistrede håret til panden. Ansigtet var råt og ubarberet, som havde optøjerne revet ham i tjeneste uden varsel.

Overgeneralen trådte op på trinbrættet og entrede vognen uden hjælp fra adjudanten.

Vognen med kongen drejede væk fra Store Kongensgade og kørte rundt om Marmorkirken. Hovslagene ekkoede fra kirkens halvfærdige hvælvinger.

Kortegen krydsede Bredgade og ankom til Amalienborg Slotsplads. Den gjorde holdt ved indgangen til Schacks Palæ, kongens bopæl.

Overgeneralen steg ud af vognen, kun nødtørftigt støttet af adjudanten. Han rejste sig i sin fulde højde, strakte ryggen og glattede sin uniform.

Han tog lange skridt hen mod major Krieger.

”Er kongen ilde tilredt?”

Rygterne var løbet hurtigt og lød på alt fra et blåt øje til et afrevet øre og manglende tænder.

Majoren overlod sin hest til en garder og vendte sig mod overgeneral de Meza. Krieger lavede en sammenbidt mine, før han talte. Stemmen passede til navnet.

”Kongen er i live. Jeg har talt med ham, men han var omtåget og besvimed hurtig. Jeg tror dog kun, at der er tale om en omgang prygl. Ikke noget, der giver varige mén.”

Overgeneralen drejede hovedet mod kongens vogn med en skarp bevægelse.

”Er der en læge ved kongen?”

”Ja, og en assistent.”

Kommandoråb fra garderofficerer lød hen over slotspladsen. En kaptajn beordrede området afspærret. Utøjrede heste trippede forvirret omkring. Fra vognen med den sårede konge, blev der kaldt efter en bære. Et kort øjeblik var der stor aktivitet for at skaffe den. Ingen havde tænkt så langt endnu. De to korte flagstænger med vimpler, der stod ved indgangen til palæet, blev ofret til formålet.

Tre gardere smed jakken. En løjtnant stak de to flagstænger gennem ærmerne på de tre jakker. To mænd i civilt tøj greb fat i den interimistiske bære og løb mod kongens vogn.

Christian den niende blev med omhu løftet ud af vognen og lagt på båren. Det brune hår hang uregerligt til siden og afslørede den vigende hårgrense. Det ene bukseben var revet i laser og var næsten væk. Kongen havde ingen jakke på. Overgeneralen tog sig hagen og forsøgte at undertrykke sin afsky.

Pøblen har fået sig et trofæ.

Overskægget og de lange bakkenbarter var røde af blod.

Meget var der.

Og uhyggeligt så det ud.

Overgeneralen havde set enorme mængder af sårede, siden han som tolvårig trak i uniformen. Mænd, der dårligt havde fået en skramme, men som alligevel var smurt ind i blod. Mænd, der så uskadte ud, men som var døde, før de nåede at opfatte det.

Det løb ham koldt ned ad ryggen.

Ikke på grund af blodet.

Danmark behøver en stærk konge.

Manden på båren så kun svag ud.

De sortmalede dobbeltdøre ind til palæet blev slået op, så de klaprede mod murværket. Livgarderne løb indenfor med den bevidstløse konge.

Overgeneralen henvendte sig til major Krieger.

”Hvordan er situationen i byen?”

Majoren rynkede panden.

”Stadig ballade. Men den hårde kerne ved Fiolstræde har vi nedkæmpet.” Majoren lavede et uhyggeligt grin og tilføjede: ”Uden nåde.” Et øjeblik tavshed fulgte. Krieger vendte sig mod kolonnaden, som førte ud fra pladsen. ”Der er stadig megen uro omkring Kongens Nytorv, Kongens Have og ned mod vandet. Medløbere og andet skidt. Det ser ikke ud til, at det vil sprede sig længere nordpå mod Amalienborg. Gothersgade virker som en usynlig grænse for optøjerne. Jeg beholder alligevel to delinger af Livgarden ved Amalienborg og lader resten markere sig med magt i byen. Vi skal have gaderne ryddet, før det her blusser op til noget værre.”

Overgeneralen glattede sit lille fine overskæg og kiggede ned på den lavere major.

”Og hvad med de nye bataljoner?”

”Ja, de er på vej, men der er tale om folk, som er helt grønne. Tre til fire dage i kongens klæder. Umuligt for officererne at føre effektiv kommando, når soldaterne endnu ikke har lært at tage imod ordre. Jeg regner med at placere dem i stort antal på vitale knudepunkter. Om ikke andet, kan de virke afskrækkende på pøblen.”

Overgeneralen pegede i retning af Marmorkirken.

”Politidirektøren er stadig på stationen i Store Kongensgade. Opsøg ham og giv besked om, at ordensmagten skal tage vare på de fanger, som hæren tager. Når de erfarne tropper ankommer til byen, kan De trække Livgarden ud og lade de nyankomne overtage patruljeringen.”

En frisk brise fik overgeneralen til at krympe halsen sammen og klemme kraven tættere omkring den. En vimpel fra de hamstrede flagstængerne drev sørgmodigt hen over slotspladsen. Major Krieger bukkede sig ned og samlede den op.

”Problemet er blot, at størstedelen af hæren er ved Dybbøl og Fredericia. Der er ikke mange erfarne tropper på Sjælland.”

Generalen blev tør i munden. Han mærkede et stik i mellemgulvet.

”Det er jeg klar over. Gør Deres bedste.”

Major Krieger gjorde honnør mod overgeneralen. Han vendte rundt og gestikulerede mod en garder, som førte majorens hest hen over pladsen. Krieger rakte vimplen til soldaten, steg til hest og satte i ridt mod politistationen med fem ryttere ved sin side.

Overgeneralen og kaptajn Rønnow begav sig ind i palæet. De satte kurs direkte mod majestætens private gemakker. Støvlerne sang på de lakerede trægulve med ekstravagante mønstre. Guldmalede dørkarme, stukbeklædte lofter og glimtende lysekroner fløj forbi overgeneralens blik. Ved kongens soveværelse fortalte en kammertjener, at lægen havde beordret, at kongen blev bragt til Riddersalen.

Overgeneralen vendte omkring og trampede irriteret den rette vej med sin adjutant i hælene.

”Jeg hader læger,” mumlede han. En anspændelse fandt vej til hans skuldre. *Måske fordi de ikke forstår mig?* Han trådte ind i Riddersalen. Kongen lå på spisebordet.

En gråhåret læge med runde briller, balancerende på det yderste af næsen, stod bøjet hen over kongen. En ung assistent med dun på hagen trippede virkelystent rundt ved siden af den ældre mand.

Overgeneralen lavede en snusende lyd med næsen.

”Hvorfor er kongen ikke i sin seng?”

Lægen løftede hovedet og stirrede mod overgeneralen. Et strejf af irritation kom over hans ansigt. *Åbenbart en type, som ikke finder sig i at blive afbrudt.* Lægen rettede blikket tilbage mod kongen.

”Hvis overgeneralen absolut skal vide det, kan man ikke tilse en patient med denne type sår på en passende måde, når han ligger i en lav og blød seng. Bordet har den rette højde og sikrer, at jeg ikke overser skader.”

Lægens assistent virkede erfaren med netop sådanne situationer og viste med en håndbevægelse, hvor der stod et par stole. Den usagte opfordring gik ikke hen over hovedet på overgeneralen. *Lægen har ret. Jeg skal ikke blande mig.* Han satte sig tålmodigt. Rønnow tillod sig at tage plads ved siden af overgeneralen.

Lægen og hans assistent tog alt tøjet af kongen og vaskede ham nænsomt. En gang imellem fandt lægen et eller andet, som han skulle kigge nærmere på. Med højlydt stemme talte han med sig selv og assistenten, mens han stod helt stille og betragtede snart det ene og så det andet sår.

Der blev følt på kongens ribben. Der blev kigget på hans øjne. Der blev lyttet til hans åndedræt og sådan fortsatte det, indtil lægen var tilfreds med undersøgelsen. Flere steder blev den sanseløse konge forbundet. Da lægen var færdig, beordrede han to gardere til at løfte kongen til de private gemakker. Denne gang foregik det på en rigtig bære.

Overgeneralen rejste sig og henvendte sig til lægen.

”Hvad er dommen?”

Lægen kiggede irriteret mod overgeneralen og svarede: ”Jeg har ikke tid til at give Dem opmærksomhed nu.”

Lægen gik mod døren. Overgeneralen tog et hurtigt skridt ind foran lægen. Med kølig og overdrevent høflig stemme sagde han: ”Jeg har været så elskværdig at opføre mig tålmodigt, mens De gav Dem i kast med Deres opgave. De skulle have ro til at løse den. Så kongen kunne få den bedste pleje. Nu er De færdig med Deres opgave, og jeg forventer en rapport.” Overgeneralens mundvige drejede opad, men smilet nåede ikke hans øjne.

Lægens overlæbe krængede sig op mod næsen i en fornærmet mimik. *Åbenbart ikke en beundrer, men det er jeg jo vant til. Åh, alle disse konflikter.*

Lægens ansigt blev rødt.

”Jeg rapporterer ikke til Dem. Jeg er ikke en af Deres soldater.”

Generalen sænkede stemmen.

”Jeg er den øverstbefalende for hæren.” Han havde for længst erfaret, at det var langt mere frygtindgydende at sænke stemmen end at råbe højt. ”Kongen er bevidstløs. Derfor er jeg *de facto* regenten i landet. Der er ingen regering. Der er kun hæren. Jeg har krav på en rapport om Hans Majestæts helbred. Eller skal vi gøre det på en mere ubehagelig måde? For jeg kan forsikre Dem, at min tålmodighed er ved at være opbrugt.” Det sidste blev hvisket i øret på lægen.

Lægen trådte et skridt tilbage og sænkede blikket, tilsyneladende uden lyst til at stifte nærmere bekendtskab med de Mezas trussel.

”Hans Majestæt er meget forslået. Selv om det ser slemt ud, vil hævelserne snart falde ned. Han har også brækket to ribben. Jeg var bange for, at den ene lunge var punkteret, men jeg tror, at den er uskadt. Jeg vil observere ham de næste par dage for at holde øje med lungen og skifte bandager. Ellers regner jeg med, at han kommer sig.”

Overgeneralen så sit spejlbillede i lægens briller, de sammentrukne og fjendtlige øjenbryn. Han lod ansigtsmusklerne slappe af og anlagde et formildende toneleje.

”Jeg skal tale med ham.”

Lægen reagerede denne gang professionelt, uden foragt i stemmen.

”Han har brug for hvile og søvn.”

Generalen brummede højlydt.

”Hovedstaden er i oprør. Jeg skal have en kort samtale med kongen.”

”De kan sætte Dem ved hans seng og vente på, at han vågner,” svarede lægen. ”Jeg insisterer på, at han ikke bliver vækket. Han skal komme til af sig selv.”

”Det accepterer jeg.”

Overgeneralen fulgte efter lægen og garderne til soveværelset.

Time efter time ventede overgeneral de Meza ved kongens side. Adjudanter kom med nyt om situationen i gaderne og blev sendt af sted med ordre om, hvordan hæren skulle sættes ind.

Senere på aftenen redte tjenere op til ham i et gæsteværelse. Kaptajn Rønnow hentede nattøj og kåber fra de Mezas lejlighed. Hen på aftenen gik overgeneralen til ro.

Han blev forsigtigt vækket omkring klokken to om natten. En halvbuttet tjener med et tællelys i hånden lænede sig ind over ham. Tjeneren hviskede sagte: ”Kongen ønsker ord med dem.”

Overgeneralen satte sig op med et spjæt. Han kørte en hånd gennem det store, krusede og mørke hår, som virkede naturstridigt i forhold til hans alder på tooghalvfjerds år. Det føltes vådt og svedigt.

Iført en kåbe gik han gennem slottets mørke gange sammen med tjeneren, som viste vej med tællelyset foran sig. En olielampe lyste sparsomt op i kongens soveværelse. Overgeneralen satte sig på en stol ved siden af sengen. En rallende lyd kom fra kongens lunger og forstærkede den dystre stemning i det halvmørke rum. Kongen prøvede at få øjenkontakt med de Meza. Overgeneralen stirrede tilbage på de blodsprængte øjne. Det var ene hævet så meget, at majestæten knap kunne se ud af det. Skæret fra lampen gjorde blikket dunkelt og bekymringsvækkende.

”General de Meza,” stønnede Christian den niende med stort besvær. ”Er De klar over, at det er Dem, som vi kan takke for alt det her?”

En kort opridsning af den politiske situation i 1864.

I 1863 var Danmark en såkaldt helstat, som bestod af kongeriget Danmark samt hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg. Hertugdømmerne – især det sydlige Holsten – var problemfyldte, da de overvejende var befolket med tysksindede. Allerede i 1848 forsøgte Slesvig og Holsten at løsrive sig fra Danmark. Forsøget mislykkedes og efter tre års regulær borgerkrig, forblev hertugdømmerne underlagt den danske konge.

Det heldige udfald for danskerne skyldtes langt hen af vejen international støtte fra stormagterne Storbritannien, Rusland og Frankrig, som ønskede den danske helstat bevaret. Denne krig blev kendt som treårskrigen, men blev også kaldt den første slesvigske krig.

Blændet af denne sejr, kombineret med fortsat utilfredshed i de tysksindede hertugdømmer, besluttede de danske politikere i 1863 at knytte det nordlige og mest danskvenlige hertugdømme, Slesvig, tættere til Danmark og samtidigt udskille Holsten og det meget lille Lauenborg fra helstaten.

Den danske grundlov blev underskrevet af Frederik den syvende i 1849. Dermed var enevældet afskaffet. Den danske konge fik indskrænket sit råderum, og blev mere afhængig af sine politikere, som nu i 1863 var i gang med at adskille Holsten og Lauenborg fra resten af Danmark. Resultatet blev den såkaldte Novemberforfatning, som skulle underskrives af Frederik den syvende før den trådte i kraft og tog Slesvig under kongeriget, men afskrev Holsten og Lauenborg.

Men Frederik den syvende afgik ved døden i november 1863, før han nåede at underskrive Novemberforfatningen.

Den afdøde konge havde ingen arvinger. Derfor havde man i 1852 ved international konference, besluttet at prins Christian af Glücksborg, som var oldebarn af Frederik den femte og nevø til Frederik den sjette, skulle indsættes på tronen efter Frederik den syvende. Resultatet af denne konference blev kendt som London-traktaten. I den selvsamme traktat blev det også bestemt, at Slesvig og Holsten aldrig måtte skilles.

Den nye konge, Christian den niende, født og opvokset i Slesvig, var imod Novemberforfatningen og overbevist helstatsmand, men blev fra politisk side tvunget til at underskrive den. Dermed brød han London-traktaten, som paradoksalt nok, samtidigt havde givet ham kongekronen.

Bruddet på London-traktaten gav den preussiske ministerpræsident Otto von Bismarck den undskyldning, som han behøvede for at erklære krig imod Danmark. Politikeren Bismarck var midt i en magtkamp på den preussiske politiske scene. Den preussiske konge og dermed også den loyale Bismarck ønskede at fastholde en treårig værnepligt, mens deres modstandere ønskede at reducere værnepligten. En hurtigt og nem krig mod Danmark ville konsolidere Bismarcks politiske magt.

Når man dengang talte om *tyskerne*, drejede det sig i realiteten om niogtredivest løst sammensatte stater og små kongedømmer, som dannede Det Tyske Forbund. Holsten og Lauenborg var medlemmer af forbundet. Det var Slesvig ikke. De to største medlemmer var Østrig og Preussen

I perioden foregik en magtkamp om herredømmet i de tyske stater. Bismarck og den preussiske konge ønskede at skabe et Stortyskland med Preussen som den dominerende magt.

Østrig havde samme ambition og var bange for at lade Bismarck køre sit eget løb i en kamp mod Danmark og vinde for stor indflydelse gennem en sejr. Østrig fulgte derfor modvilligt trop i felttoget mod Danmark.

Planen var at erobre Slesvig som pant for at tvinge danskerne til at trække forfatningen tilbage. Holsten havde den danske hær allerede rømmet. Uofficielt ønskede Bismarck at erobre Slesvig og Holsten for Preussen. Det lille Lauenborg var knap så interessant.

De internationale stormagter greb ikke ind, og Danmark stod alene med sine problemer.

Regeringen, som tvang kongen til at underskrive forfatningen, var ledet af konseilspræsident C.C.Hall, men allerede i slutningen af december 1863 gik regeringen af, da Hall indså, at hans politik var brudt sammen. Det efterlod Christian den niende med den eneste regering, som han kunne få, nemlig en svag regering ledet af en ny konseilspræsident, D.G. Monrad, som rådede over en række uduelige ministre, der før havde været lavt rangerede embedsmænd. Den nye Monrad-regering blev hånligt kaldt millionen. Monrad var ét-tallet med seks nuller som ministre.

I starten af 1864 havde Danmark tre militære stillinger, som man fra politisk side så som uovervindelige. Den første var Dannevirke i det sydlige Slesvig. Den anden var flankestillingen Dybbøl som beskyttede Als og Sønderborg. Den tredje var fæstningen i Fredericia, også en flankestilling.

Den øverstbefalende for den danske hær var den aldrende og excentriske, men umådelige dygtige overgeneral Christian Julius de Meza. Umiddelbart før et forenet tysk angreb på Dannevirke, trak han den danske hær tilbage til Dybbøl og Fredericia, da han var overbevist om, at Dannevirke ikke kunne holde tyskerne tilbage, og at forsøg derpå ville betyde udslettelse af den danske hær.

Monrad-regeringen, som var sejrbevidst og havde forventning om at Dannevirke var uovervindelig, forlangte at den nyudnævnte Christian den niende skulle fyre overgeneral de Meza. Efter tre ugers hårdt pres gav kongen efter.

Sidst i februar 1864 blev overgeneralen afskediget som øverstkommanderende og degraderet til en stilling af begrænset betydning.

Ved Dybbøl pressede tyskerne den danske hær. Den tilbageværende danske overkommando prøvede gang på gang at få tilladelse til at rømme stillingen og trække sig tilbage til Als, som lettere kunne forsvares, men fik altid afslag fra politikerne. Den 18. april 1864 blev den danske hær ved Dybbøl rendt over ende med store og uoprettelige tab til følge. Hæren mistede op imod femtusinde mand under angrebet.

Kort tid senere beordrede politikerne, at hæren skulle rømme fæstningen i Fredericia uden kamp. I hæren var der kun hoveddrystende forundring over denne beslutning.

Den 20. april gik der i London en langvarig forhandlingsproces i gang, som skulle afgøre Danmarks fremtid. De danske forhandlere var arrogante og forventede samme støtte, som under den første slesvigske krig, men den udeblev. Efter forhandlinger og våbenhvile fortsatte krigen i juni, og tyskerne erobrede Jylland helt op til Skagen.

I oktober blev en fredstraktat underskrevet i Wien og Danmark mistede alle tre hertugdømmer.

I 1866 bekrigede Preussen og Østrig hinanden med et heldigt udfald for Preussen.

I 1871 gik Bismarck i krig mod Frankrig og vandt. Tyskland blev dannet, og Bismarck blev udnævnt til rigskansler.

Christian den niende døde i 1906. Trods den ringe start, endte han som en højt respekteret konge med tilnavnet *Europas Svigerfar*, da mange af hans børn var blevet gift ind de europæiske kongehuse.

Efter en folkeafstemning i 1920, blev den nordlige del af Slesvig igen en del af Danmark og kendes i dag som Sønderjylland.

Dette er fakta.

Men hvad ville der være sket, hvis Christian den niende var gået imod sine politikere og havde genansat sin bedste general, Christian Julius de Meza, for at lade ham lede krigen, som overgeneralen ønskede det?

”Dannevirke kunne ikke forsvares.”

København. Starten af marts 1864.

Fire uger før overfaldet på Christian den niende.

Christian den niende følte, at han var ved at drukne. Han kiggede hen over bordet, som stod ud fra væggen i et af de luksuriøse rum på Amalienborgs øvre etager. De to mænd over for ham var ved at trække ham under vandet. *Kongemord*, tænkte han.

Begge sad i hver deres stol.

Afslappede.

Overlegne.

Forræderiske.

Han følte dem som gigantiske blylodder med et jerngreb om hver af hans ben. De hang fast og forhindrede ham i at holde hovedet over vandet. Han havde haft et redningsbælte. Det havde han kastet bort, da han fyrede sin øverstbefalende for hæren. Overgeneralen havde stået bag ham. Overgeneralen havde holdt ham over vandet. Men de to blylodder havde hvisket i hans ører, presset på i hans vågne timer, hjemsøgt ham i hans mareridt, indtil han gav efter og slap det redningsbælte, som overgeneralen repræsenterede.

Den ene var konseilspræsident Monrad. Den anden var krigsminister Lundbye. Fyringen af de Meza var allerede en realitet, men nu var begge vendt tilbage for at forsikre kongen om, at han havde truffet den rigtige beslutning.

Krigsministeren kørte en hånd hen over sin sideskilning, pillede ved messingknapperne foran på uniformen og rakte ud efter kaffekoppen på sofabordet.

”Overgeneralen handlede på egen hånd uden at rådføre sig med regeringen.” Krigsministeren drak af kaffen med en søbende lyd. Lidt af væsken forblev i hans overskæg.

Monrad faldt i takt med krigsministeren. Den brede pande skyggede for øjenhulerne og de fyldige kinder dirrede let under hvert ord.

”Den arrogante selvtilstrækkelighed hos overkommandoen er årsagen til, at regeringen er blevet forbigået i beslutningen om at rømme Dannevirke.”

Kongen vred sine hænder og klemte en spag indvending ud gennem læberne: ”Men overgeneral de Meza traf den rigtige beslutning ved at lade Dannevirke rømme.”

Krigsministeren pillede ved sit overskæg. Han skænkede knap kongen et blik. Ordene kom monotont: ”De Meza var en ringe øverstkommanderende. Han forstod ikke at følge kommandostrukturen og adlyde de politiske ordrer.”

Kongen lænede sig frem. Han havde lyst til at begrave ansigtet i sine hænder. Bare læne sig forover og forsvinde ind i sine håndflader. Krise efter krise havde indfundet sig i samme øjeblik, som han havde besteg tronen. Den dag i november 1863 skulle have været en glædelig dag, som han havde set frem til i årevis. Men netop dén måned kom til at ligge navn til forfatningen, som skulle forfølge ham i hans mareridt.

Novemberforfatningen havde været hans første knæfald. Den første fornedrelse. Nedstigningen mod helvedet. Den sidste ydmygelse havde været fyringen af overgeneral de Meza. I mellemtiden havde blylod efter blylod trukket ham ned. Han orkede næsten ikke mere. Det suste for hans ører, men i stedet for at vise svaghed over for gæsterne, rejste han sig.

”Deres Majestæt?” sagde Monrad.

Kongen stoppede op, holdt en afvisende hånd frem og prøvede at fremmane en majestætisk kropsholdning. Det lykkedes til dels. Monrad sukkede blot dybt i stedet for at tale videre. Kongen gik mod kaminen i den anden ende af lokalet, mens han lod en hånd glide på toppen af de hoftehøje træpaneler, der prydede væggene. *Hvad har jeg dog gjort, siden jeg skal trækkes med disse mennesker?* Han standsede ved kaminen.

”Blylodder,” sagde han højt. Han glanede ind i det guldindfattede spejl, som hang over ildstedet. Monrad og Lundbye udvekslede nogle forundrede blikke.

Kongen lagde begge hænder på toppen af kaminen. Murstenene føltes kolde. Han lukkede øjnene og mærkede skammen vælte ind over ham. Siden kroningen havde han kun mødt ydmygelse og vanære. Måneder, hvor han

prostituerede sig selv. Alt sammen blot for en trone, der kun bandt ham i stramme bånd i stedet for at give ham friheden til at regere, som en konge burde. *Gør dette. Skriv under her. Nej, Deres Majestæt – det kan De ikke gøre.* Han mærkede, hvordan halsmusklerne snørede sig sammen. Hvordan blodet dunkede lidt mere mod kraven. *En konge skal vel bestemme i sit eget land?*

Han havde regnet med, at tronen ville give ham indflydelse. Han havde kun fået umyndiggørelse. Dag efter dag blev han fortalt, hvad han skulle mene. Det *kan* ikke være meningen. Selvfølgelig var han ikke enevældig, som så mange af hans forgængere, men han burde have en form for magt? *Grundloven har gjort stort indhug i en konges råderum.* Christian den niende åbnede øjnene og håbede, at både Monrad og Lundbye var forsvundet ud i den blå luft.

Men de sad der endnu.

Satans.

Han forsøgte sig igen. Denne gang med en appel rettet direkte mod Monrad: ”Overgeneral de Meza gjorde det eneste rigtige. Dannevirke kunne ikke forsvares. De støttede selv overgeneralen i tilbagetrækningen.”

Han måtte kunne overtale Monrad. Monrad havde indledningsvist støttet overgeneralen, men krigsministeren havde overtalt Monrad til at fyre de Meza. De ophidsede menneskemængder i gaderne, som var uforstående overfor rømningen af Dannevirke, havde givet Monrad det sidste skub.

”Jeg har siden fået mere vished om sagen,” svarede Monrad.

Krigsministeren kløede i sit overskæg.

”Dannevirke skulle forsvares. Overgeneral de Meza efterlod Slesvig helt åben for fjenden ved at rømme Dannevirke. Han traf en uansvarlig beslutning, som har medført, at tyskerne står langt oppe i Slesvig. Måske rykker de endda over Kongeåen og ind i kongeriget. Nu er det umuligt for den danske hær at standse fjenden. Muligheden lå ved Dannevirke.”

Kongen gned sine kinder med begge hænder. Hårdt og længe. Da han endeligt talte, nåede stemmen knap nok gennem lokalet.

”I det mindste har vi stadig en hær. Overgeneral de Meza forsikrer, at hæren var blevet besejret, hvis den kæmpede ved Dannevirke.”

Et overlegent smil gled hen over læberne på krigsministeren.

Monrad kiggede overbærende på kongen.

”Overgeneral de Meza er en tosset gammel mand. Man kan ikke tage hans ord for gode varer.”

Kongen så smilet på krigsministerens læber og udtrykket i Monrads ansigt.

Han prøvede at fremmane beslutsomhed, at spidde blylodderne med sit blik, at tvinge dem til at bukke under. Han fastholdt blikket, følte tvivlen komme til sig og slog øjnene ned. Langsomt. Resigneret.

”Det er ikke overgeneral de Meza, som er årsagen til, at tyskerne står langt oppe i Jylland. Det er Novemberforfatningen. Uden den havde Bismarck ingen grund til at erklære krig og trække Østrig med sig.”

Han følte lede ved sine ord. Ikke deres indhold, men den svagheden som han leverede dem med.

Monrad affærdigede kongen med en håndsbevægelse. Han var kommet som sejrsherren og viste ingen nåde.

”Det er ikke noget at diskutere nu, Deres Majestæt. Beslutningen er allerede truffet. Manden *er* jo blevet fyret.”

Sådan fortsatte de en halv time endnu. Blylodderne indoktrinerede endnu engang kongen med de holdninger og meninger, som han burde have om krigen.

Så efterlod de ham i hans skam. Det gibbede i ham, da døren smækkede hårdt bag krigsministeren og konseilspræsidenten. Han sank sammen i en stol. Det var som om, at kroppen gav helt op. *Det er ikke nemt at være konge.* Blylodderne havde efterladt ham med en bitter smag i munden. Han havde lyst til at rejse sig og skrig sine lunger ud. *Det er ikke kongeligt. Det er ikke lederskab.*

Benene var tunge. Han kunne ikke rejse sig. Dødvægt. Han så Monrad foran sig med et overbærende smil på læben. Han så krigsministeren grine nedladende. Tankerne var kaotiske. Fornemmelsen af at drukne overvældede ham endnu engang. Han vidste ikke, hvad han skulle sige eller gøre.

Nej, var det eneste ord, som kom frem i hans hoved.

Og det var et godt ord.

Nemt at fremmane.

Nemt at tænke.

Nemt at sige.

Med dét ord kunne han kæmpe.

Nej, nej og atter nej.

En dyb indånding fik ham på benene.

For første gang sagde han ordet højt: ”Nej.”

Blyodderne om benene løsnede deres greb. Han sparkede fra sig og steg til vejrs. Han brød vandoverfladen. Fik luft. Fik plads til sine følelser.

Vreden kom fra hjertet som en eksplosion.

Hans kongerige var i krig. Det var på tide, at han opførte sig derefter. Tungheden i benene forsvandt. Han løb gennem lokalet og rev døren op, så den bankede mod væggen. Krigsministeren og konseilspræsidenten var vej ned ad trappen. De stoppede op og vendte sig mod ham.

Deres ansigter røbede ingen fjendtlighed. Endnu. Han fandt sit strengeste blik frem og pegede på de to politikere.

”Nej,” brølede han. Udbruddet rungede gennem Amalienborgs gange.

Med dét ord, ændrede Christian den niende Danmarks fremtid for evigt.

”Jeg bringer bud fra kongen.”

København. Marts 1864.

Overgeneral de Meza lå under sit grønne tæppe. Han forsøgte med al magt at fortrænge, at han var blevet fyret som øverstkommanderende for den danske hær. Selv ikke det store, mørke, krusede hår stak ud. Her var behageligt. Hans krop havde opbygget en god og lummer varme. Sengen knirkede en smule. Soveværelset var småt. Nemt for kakkellovnen at varme op. Det bedste rum i lejligheden på Amaliegade. Kun sengen, kakkellovnen og de nøgne vægge med tapetet med de grønne blomster. Og lidt eftermiddagssol ind ad vinduerne. Perfekt.

Det bankede på døren. Han stivnede og lå helt stille. Uden antræk til bevægelser. Han havde frabedt sig forstyrrelser i tre timer.

Bliv udenfor, tænkte han.

Døren blev alligevel åbnet. Han hørte overlæge Fabricius' stemme.

”Hvor er han mon henne?” spurgte lægen.

Så lød kaptajn Rønnows stemme også.

”Et øjeblik, overlæge Fabricius.” De Meza fornemmede Rønnow træde ind i rummet. ”Deres Excellence.” Adjudanten talte tydeligvis mod tæppet. Han gentog påkaldelsen tre gange og tvang generalen til at stikke det store hår frem. Det strittede til alle sider. De Meza kastede hovedet bagover med en afvisende bevægelse.

”Jeg har frabedt mig forstyrrelser.”

Rønnow trak på skuldrene.

”De har været alene i fire timer. Overlæge Fabricius er kommet som aftalt.”

De Meza slog et smæld med tungen og knipsede med fingrene flere gange efter hinanden.

”Så lad mig da få noget tøj på.” Han fortsatte med at knipse, indtil Rønnow holdt en kåbe frem. I en hastig og næsten panisk bevægelse kom de Meza på benene og stak armene i kåben. Han lukkede den tæt sammen om halsen og gned sine arme, mens han prøvede at spidde den nyankomne med sit blik. Overlæge Fabricius var sikkert en nydelig mand i omverdens øjne, tænkte de Meza og gik

gang med at lede efter fejl. Skjorteflippen var en smule frynset. Kæben havde alt for smalle linjer. Kraftige porer ved næsen. Alt for kraftige. *Er det sved, jeg kan lugte?*

Overlæge Fabricius var den sidste i en lang række af læger, som han havde benyttet gennem årene. Alle som en, var de faldet i unåde, da de var kommet med skælmske bemærkninger om forholdet mellem hans sind og hans krop. Overlæge Fabricius havde dog bidt sig fast. Han var lyttende og knap så nedladende som de tidligere læger. Rønnow og Fabricius trådte ind rummet. Rønnow lukkede døren solidt bag sig.

Fabricius satte sin taske på sengen, åbnede den og fremdrog et stetoskop.

”Jeg vil gerne lytte til Deres bryst.”

Generalen lavede den smallest mulige åbning i kåben og lod Fabricius sætte lytteapparatet mod brystkassen. Det aflange instrument følte kold mod huden. Det gibbede i de Meza.

Fabricius reagerede nærmest nonchalant.

”De må få bugt med Deres nervøse irritationstilstand.”

Generalen knugede hænderne hårdt sammen. Han kunne mærke sine negle igennem kåbens stof. De borede sig ind i håndfladerne.

”Det er ikke en nervøs irritationstilstand. Jeg kan betro Dem, at træk er en udbredt og anerkendt plage. Huse er utætte. Luften fra kakkellovnene medfører bevægelser i luften, som sender den varme luft op og den kolde luft ned. Det skaber træk, som ikke er til at spøge med.”

Fabricius lagde stetoskopet tilbage i sin taske. Det trak i hans mundvige.

”Jeg er sikker på, at lidt sindsadspredelse vil gøre godt for Deres fysik.”

”De mener, at jeg er indbildsk,” knurrede generalen. ”Sig det dog ligefremt, menneske.” Fabricius rystede opgivende på hovedet. Generalen talte videre: ”Min farfar var også læge. Ved De dét? Min fader blev tvunget til at uddanne sig til læge. Han blev slæbt med på sygebesøg sammen med min farfar. Det gjorde min fader svag i sindet. Men den diagnose skal de ikke prakke på mig. Jeg startede livet som en glad og munter dreng. Derfor kan jeg ikke have en nervøs irritationstilstand. Det kan slet ikke lade sig gøre. Jeg har kun ét problem. Jeg er blevet fyret.”

Fabricius greb om generalens håndled og talte pulsslagene. Læberne bevægede sig lydløst, mens han registrerede antallet af slag. Generalen kiggede ned. Fabricius havde pletter på hænderne. De var klamme og koldere end stetoskopet. Fabricius slap håndledet, tilsyneladende tilfreds med resultatet.

”Vi behøver ikke at planlægge Deres begravelse i den nærmeste fremtid, men det vil gøre Deres psyke godt, hvis De lader være med at fremhæve Deres helbredsproblemer. De skal fokusere på andet end deres tiltagende og unødvendige angst for at komme udendørs.”

De Meza rynkede på næsen.

Unødvendig angst? Han tager mig ikke alvorligt.

Fabricius pakkede sin taske sammen.

”Andre officerer af Deres status skjuler deres helbredsproblemer.”

”Andre officerer?” snerrede de Meza. *Sådan en ligefrem og fornærmede opførsel.* ”Andre officerer af min status er ofte nogle dumrianer, som man ikke kan ofre tid på. Nogle er interessante, men jeg fortrækker hellere omgang med de yngre, som har noget på hjertet, frem for de ældre og uinteressante. Trods mit skrantede helbred har jeg altid pligtopfyldende og samvittighedsfuldt udført min gerning som officer.”

Fabricius så på generalen med et nyt blik. Bekymret.

”Deres alder taget i betragtning, har De et glimrende helbred. Jeg ville ønske, at Deres kone kunne se, hvordan De opførte Dem nu.”

De Meza pustede luft ud gennem næsen, så man kunne høre det. Han stirrede mod Fabricius, kold og fjern i ansigtet.

Fandens også, nu gjorde han det igen. De Meza hadede at blive gjort til grin. Han følte sig mundlam. Dampen gik altid af ham, når hans kone blev nævnt. Han hævdede en pegefinger, men holdt stemmen i ro.

”Min kone hviler i fred. Hun har trods alt kun været tre år i graven og kendte min lungesygdom. Hun opførte sig med sympati overfor den.”

De Meza mærkede sine øjne flakke ufrivilligt mellem Rønnow og Fabricius. Adjudanten kiggede ned i gulvet. Blikket var tomt, som om at han var fløjet ud af sin krop og ikke var til stede. Tavshed invaderede rummet.

Gad vide om Rønnow har fortalt Fabricius om mit ægteskab?

Ægteskabet havde ikke ført børn med sig, og Rønnow vidste, at generalen sjældent havde været en god ægtemand. Ofte havde han bedt sin hestepasser om at skrive breve til konen. Under sine udstationeringer foretrak han kvindeligt selskab, når konen ikke var med. Lidt kissemissе, som han yndede at kalde det.

Måske var det den dårlige samvittighed, som dæmpede ham, hver gang hun blev omtalt. Måske var den årsagen til, at overlæge Fabricius havde tilset ham så længe? Og kunne kalde ham indbildsk uden at blive erstattet med en anden? *Fabricius har fundet mit svage punkt. Han bruger det hver gang, at han prøver at bilde mig ind, at mit helbred er langt bedre end mit sind. Forbandet. Men det skal ikke lykkes ham.*

De Meza stampede en enkelt gang i gulvet. Munden snørede sig sammen.

Fabricius' ansigt skinnede blegt og fugtigt.

”Jeg er sikker på, at Deres kone havde forståelse for Deres sygdom.” Fabricius flyttede sin taske fra den ene hånd til den anden. ”Farvel, Deres Excellence. De behøver ikke min assistance. Episoden med afskedigelsen har ikke nedbrudt Deres helbred. De er så sund, som en mand på Deres alder kan ønske sig.”

Fabricius gik imod døren. Rønnow åbnede den og fulgte lægen ud af soveværelset. De Meza stod et øjeblik og trippede på stedet. Så rakte han ud efter det grønne tæppe, krøllede det sammen i en stor kugle, holdt den akavet mellem hænderne og gik efter de to mænd.

Han trådte gennem døren og ind på kontoret. Det var indrettet i en labyrint af stole og borde. Anarki. Rod. Uorden. Men kaosset havde sit formål. Han satte sig ved klaveret i det ene hjørne. Det hjørne, der var længst væk fra hoveddøren og den forræderiske kolde luft, som kom derfra, hver gang den blev åbnet.

Fabricius gik mod udgangen og rakte ud efter håndtaget. De Meza skyndte sig at vifte det grønne tæppe ud.

”Et øjeblik. Lad mig blive dækket til, før De lukker træk ind.” Han trak tæppet om sine skuldre. ”Nu kan de forlade rummet.”

Han hørte Fabricius lægge hånden på dørhåndtaget. En let knirkende lyd.

Nu kommer trækken.

Fabricius åbnede døren og forlod lejligheden med et suk.

Det var knap hørbart, men generalens ører fejlede intet.

Han hørte det.

Og afskyede det.

Rønnow lukkede døren ud til opgangen, og De Meza satte sig tung ned på taburetten ved klaveret. Han fik øje på sin tyrkiske fez, som stod på toppen af det. Han rakte ud efter den og tog den på hovedet. Så åbnede han klaverlåget og begyndte at spille. Tonerne klimprede fra klaveret. De var tamme og fandt ingen rytme.

Ryggen blev krum. Han sank sammen. Kvasten på toppen af den tyrkiske fez bevægede sig i takt med rytmen fra klaveret.

”Syndebuk,” råbte han højt. ”Det er hvad, de har brug for.”

Rønnows fødder bevægede sig, uden at han flyttede sig fra stedet.

”I det mindste blev De ikke sendt på pension.”

Generalen bankede hårdt i klaverets tangenter. En skinger lyd fór igennem kontoret. *Forbandet, klaveret trænger til at blive stemt.* Han smækkede klaverlåget i med et knald. Instrumentet vibrerede under den hårdhændede behandling. Det summede helt ude i hans fingerspidser. Han rejste sig og gik rundt mellem møblerne. Han stoppede mellem en kommode og et sofabord, som tvang nyankomne til at tage den lange vej gennem kontoret og hen til skrivebordet. På den måde kunne den kolde luft, som havde sat sig på overtøjet, blive viftet væk, før den besøgende kom for tæt på. Han bukkede sig og flyttede sofabordet et par centimeter nærmere kommoden. *Sådan.*

Så bankede det på døren.

Fabricius?

”Hvad vil han nu?” brummede de Meza. Rønnow gik imod hoveddøren. Han nåede ikke derhen, før den blev åbnet udefra. Det var ikke overlæge Fabricius, som var kommet tilbage.

De Meza rettede blikket mod den nyankomne, som kiggede forventningsfuldt, næsten ivrigt, mod ham.

En kurer?

Kurere viste et brev frem, før de Meza kunne nå at spørge til hans ærinde. En negl på hånden var brun og flækket. Kurere lugtede af kulde.

”Jeg bringer bud fra kongen.”

De Mezas overlæbe sitrede. Han stormede hen til klaveret og satte sig i sædet.

”Det klæder ikke vores nye konge at sparke på folk, som han allerede har fået lagt ned.”

Kurereen satte i gang gennem kontoret.

De Meza rejste sig fra sædet som en fjeder. Han holdt en håndflade frem mod kurereen. Stemmen blev skinger.

”Overtøjet. Få den udendørskulde af overtøjet. Jeg tåler ikke træk eller kold luft.”

Den nyankomne havde brudt en af de vigtigste regler i overgeneralens nærvær. De Meza følte et lille skrig spærret inde bag sine tænder. Han trak sit elskede grønne tæppe tættere omkring sig.

Kurereen smed overtøjet, hvor han stod og forcerede med raske skridt labyrinten af møbler. Han rakte brevet frem. Helt tæt på, var neglen endnu mere afskysvækkende. De Meza rakte en hånd ud under tæppet og modtog brevet med mistroen malet i ansigtet. Han dumpede ned på sædet foran klaveret og åbnede det sammenfoldede papir.

Til overgeneral Christian Julius de Meza.

Hans Majestæt Christian den niende af Danmark, samt tilhørende hertugdømmer, ønsker hermed at meddele sin tro undersåt Christian Julius de Meza følgende:

Konseilspræsident D.G. Monrad, ophavsmanden til den danske grundlov er efter kongeligt ønske ikke længere konseilspræsident i den danske regering.

Krigsminister C.C. Lundbye er efter kongeligt ønske ikke længere krigsminister i den danske regering.

Overgeneral Christian Julius de Meza er genindsat som øverstbefalende for den danske hær. Lad Hans Majestæt være den første til at beklage nødvendigheden af at skulle genindsætte en tro tjener, som ikke skulle have været sat fra bestillingen. Vi overbringer Vores dybeste undskyldninger.

Hans Majestæt omtaler, i dette brev, hertugdømmerne i flertal, selv om det ikke, med sandhed, kan siges at være tilfældet i disse tider. Hans Majestæt håber, at Christian Julius de Meza kan gøre det muligt i fremtiden at kunne udtale sig således i fuld sandhed. Hans Majestæt stiller sine ubegrænsede ressourcer bag Christian Julius de Meza og giver ham frihed til at forvalte dem, som han finder bedst.

Gør Danmark stolt igen.

Hans Majestæt
Christian den niende af Danmark.

Halvvejs gennem teksten, rejste han sig med en sådan iver, at fezén fløj på gulvet. I samme bevægelse smed han tæppet til side med en svirpende armbevægelse. Det fløj gennem luften og undgik med nød og næppe at lande på hovedet af kureren. Kommandoer fløj hen over de Mezas læber.

”Ja så. Jeg må i gang med at føre krigen. Jeg skal vide alt om preussernes troppekonzentrationer. Østrigernes kanoner. Jeg vil have taget diktat med det samme. Jeg har vigtige ordrer til Dybbøl og Fredericia.”

Spørgsmålene kom som små eksplosioner. Bum. Bum. Bum. Tæppet, trækken og helbredet blev fortrængt.

Kaptajn Rønnow åbnede en skuffe og fandt papir og skriveredskaber frem.

”Skanserne skal udbygges,” mumlede de Meza for sig selv. Tankerne fløj gennem hovedet på ham. Endnu havde preusserne ikke angrebet ved hverken

Dybbøl eller Fredericia. Han følte sig ung igen. Han mærkede, at der kom spil hans øjne.

Jeg har undervurderet den nye konge. Kan det alligevel lade sig gøre, at besejre Preussen og Østrig? Måske, men ikke med magt. Der skal list til.

Den høje ranglede krop begav sig gennem kaosset af møbler.

Christian den niende havde taget ham i nåde.

Jeg kan ikke svigte hans tillid.

”Skanserne tager vi, når den tid kommer.”

Gråsten, Slesvig. Marts 1864.

Oberst Blumenthal fra den preussiske hær var til hest. Hans overordnede, Prins Friedrich Karl af Preussen, ventede ved det preussiske hovedkvarter på Gråsten Slot.

Blumenthal red i hastigt tempo mellem skovens nøgne træer. Vinter og forår kæmpede mod hinanden. Hans lange ansigt fremstod hårdt, uanset hans humør. Vinden fik ham til at knibe øjnene sammen og se endnu mere streng ud. Bag ham fulgte en eskorte på fire ryttere. Som stabschef, hjernen bag prinsen, red han aldrig alene.

Slottets sorte tag dukkede op ude i det fjerne. Snart kunne han også ane de hvide mure. Kun en snes kilometer fra stillingen ved Dybbøl var slottet det perfekte hovedkvarter.

Hvis bare prinsen vil bruge det fornuftigt i stedet for at være så skvattet. Han satte tempoet op, så det i forvejen tilbagestrøgne og bølgede hår blafrede endnu mere i den kolde vind. Mudderet på vejene lavede klæbrige lyde, hver gang hestens hove slyngede det bagud. Selv om han var midt i halvtredserne, nød han stadig livet i felten og den friske luft.

Huen havde han under jakken.

Hellere fryse om ørerne end at miste den under ridtet.

Han trak en lungefuld luft ind gennem næsen.

Forår, tænkte han med et smil.

Han red ind på gårdspladsen uden at sænke farten. Først i sidste øjeblik rykkede han i tømmeret og standsede hesten. Han steg ned og overlod dyret til en ældre oppasser.

”Hvor er Den Røde Prins?”

Oppasseren pegede mod Slotskirken i den nordlige fløj af den hestekoformede bygning.

Blumenthal efterlod sit følge på pladsen og skridtede hen over den knoldede overflade af sammentrampet jord. Vinden slog smæld med uniformskappen, som flagrede bag ham.

Grupper af blåklædte mænd trådte til side for Blumenthal. Selv om uniformerne var meget lig de danske, kunne man ikke tage fejl af pikkelhuerne. De var unægteligt ikke til at forveksle med noget som helst dansk. På toppen af de sorte hjelme sad en spydspid af guld. På forsiden sad en guldbelagt ørn med spredte vinger.

Udenfor indgangen til Slotskirken lod han en hånd køre gennem det gråsprængte skæg, som dækkede munden, kinderne og den stærke hage.

Så trak han vejret dybt, rev døren op og trådte ind i kirken med et brøl.

”Så gør dog noget. Angrib.”

Udbruddet genlød fra stengulvet, de gyldne søjler langs væggene og de hvide engle på det lyseblå loft.

Hans larmende entre fik prinsen til at spjætte.

”Oberst Blumenthal. Angrebslysten som sædvanlig.”

”Kun fornuft ligger bag mine udbrud,” svarede Blumenthal. Han drejede om sig selv i en langsom cirkel. Prinsen var alene.

Denne gang skal han ikke dænge mig til med undskyldninger.

Prinsen rystede på hovedet.

”Obersten bør se alle synsvinkler i sagen.”

Blumenthal gav igen af samme mønt.

”Det bør De også.”

Prinsen sukkede og rullede med øjnene.

Blumenthal lod blikket køre op og ned ad prinsen. Han var iklædt den røde husaruniform, der havde givet ham tilnavnet Den Røde Prins. På overfladen lignede han en rigtig officer. Rank og slank med høje tindinger og et velplejet overskæg. Den røde husaruniform var suppleret med hvidt snoreværk og en hvid rem tværs over brystet. Det hvide mavebælte og de lange sorte støvler fuldendte billedet, men der hørte al sammenligning op.

Det var kun pynt.

Prinsen passede på sine soldater, som var de hans egne børn. En god egenskab, men også grunden til den ubeslutsomme strategi, som prinsen anlagde. Den Røde Prins brød sig ikke om at udsætte sine mænd for livsfare.

En følelse, som Blumenthal kunne nikke genkendende til.

Men det må man sætte sig udover. Man kan ikke vinde krige ved at være passiv.

Blumenthal dvælede et øjeblik ved altertavlen, billederne og skulpturerne. I sandheden en usædvanlig kirke. Ikke rigtigt hvælvet som mange andre, blot et mageløst rum i to etagers højde. Det var næsten en skam at indrette lazaret herinde, som han havde planlagt. Og den officielle undskyldning for mødet med prinsen. Men Blumenthal havde andre intentioner. En skjult dagsorden. Han løsriv sig fra bibelhistorien, som var malet på væggene og gik mod prinsen.

”Vi kan ikke længere tillade danskerne at grave sig ned og befæste Dybbøl Bjerg. Angrib nu. Gør noget. Vi skulle have besat Dybbøl Bjerg for flere uger siden. Det var en fejl at gøre holdt foran Dybbøl, da danskerne flygtede hertil. Vi skulle have tromlet dem ned, sejlet over Alsund og besat Als. Det kunne vi have gjort dengang. Nu kommer det til at koste dyrt.”

Han havde fremsat det samme argument på mange forskellige måder.

For døve ører.

Men ikke i dag.

Jeg forlader ikke slottet uden ordre til angreb.

Den Røde Prins pillede ved sit hvide mavebælte.

”Ja, ja, det har De sagt så mange gange før. Men folkene var udmattede efter den lange march. De første dage var alle afkræftede, både danskerne og vores egne tropper. Det kunne ikke nytte at forsøge sig dengang.”

Blumenthal rystede på hovedet, næsten uden at bevæge det.

”Alle var trætte, men vi var flest. Nu er alle udhvilede. Danskerne er forskanset. Det har ikke givet os fordele at vente. Kun danskerne har haft gavn af ventetiden.”

Prinsen skuttede sig ved oberstens hårde ord.

Hvorfor finder han sig i det? tænkte Blumenthal med en forbigående forundring. Det var ikke normalt, at oberster tiltalte hærledere og prinser på denne måde, men Blumenthal havde en evne til at slippe godt fra sine skældsord. Måske fordi han følte sig overlegen i forhold til prinsen? *Og måske fordi prinsen ved, at jeg er ham overlegen?* Blumenthal slog tanken hen. Det betød intet hvorfor.

Prinsen fik et jaget udtryk i øjnene.

”Måske har De ret, men vi skal jo huske på, at Dybbøl Bjerg er en formidabel fæstning, som man ikke uden videre kan rende over ende. Selv et mindre antal danske soldater kunne holde os tilbage. Vi kunne ikke brase igennem stillingen i de første dage.”

Blumenthal lænede sig op af en kirkebænk.

”Det var præcist hvad vi kunne. Netop i de første dage kunne vi besejre dem med lethed. Nu er det for sent at gøre det på den nemme måde.”

Blumenthal tog sig mentalt til håret. Paralyse gennem overanalyse og manglede vilje til at indsætte tropperne. Der var ingen som ønskede, at ens egne soldater skulle dø, men det var en risiko, når man kommanderede hære. Krigere, som ikke blev brugt, havde man ikke gavn af. Hvis bare han kunne få prinsen til at indse, hvor indlysende det var. Blumenthal var fast besluttet på at få sin vilje, uanset om prinsen kunne se logikken i den eller ej.

Jeg er stålsat, bekræftede han sig selv.

Nok.

Ikke mere smøl.

Dybbøl Bjerg var stærkt, men ikke stærkere, end man kunne storme det.

Prinsen lød pludseligt krænket.

”Jeg er ikke sikker på, at der er den bedste måde at gribe tingene an.” Oberst Blumenthal sukkede indvendigt. Prinsen talte videre: ”Og må jeg minde obersten om, at alliancen med Østrig ikke hviler på et enigt grundlag. Vores ministerpræsident Bismarck har hele tiden ønsket at besætte hele Jylland, mens vores østrigske allierede ønsker at besætte Slesvig. Vi måtte have baglandet i orden, før vi kunne fortsætte vores kampagne. Nu hvor Wien langt om længe er blevet enig med Berlin, har vi igen mulighed for at diskutere, hvorledes vi skal gribe problemet med Dybbøl an.”

Blumenthal følte sit hjerte sætte farten op. Han gik et skridt nærmere prinsen.

”Dybbøl er kun blevet et problem, fordi danskerne har haft fred og ro til at forbedre skanserne.” Stemmen hævede sig langsomt ”Idioti har lammet os i

ugevis. Nu må det være slut.” Han råbte afslutningen ud: ”Gør nu noget – giv ordre til angreb.”

Med fornærmelsen malet i ansigtet vrissede prinsen tilbage: ”Og hvordan havde De tænkt Dem, at det skulle ske? Skal jeg sætte til hest og egenrådigt storme skanserne? Eller vil De selv have den fornøjelse?”

Blumenthals svar var skarpt og hurtigt.

”Kan vi enes om, at det er nødvendigt at besejre danskerne ved Dybbøl og på Als?”

Et pikeret nik fra prinsen bekræftede Blumenthals spørgsmål.

Han fornemmede, at prinsen var ved at give sig.

Den første indrømmelse.

Deres blikke mødtes. Han balancerede på en knivsæg. *Varsomhed.*

Blumenthals hænder fløj op med fingrene spredt ud. Han valgte sine ord med omhu.

”Danskerne har gravet sig langt ned. Det er nødvendigt at ruske dem fri fra terrænet, så vi kan komme tættere på skanserne. Lad os i det mindste få de langtrækkende kanoner kørt frem.”

Prinsens arme fægtede overgivende i luften.

”Ja ja, så sæt det da i gang.”

Blumenthal trak en hel lungefuld luft ind. Han mærkede et stik af ophidselse ved den verbale sejr, men skubbede glæden til side. Prinsens ansigt var forpint. Blumenthal måtte dæmpe smerten. Han lavede en venskabelig bevægelse mod den nærmeste kirkebænk, som indbød til, at de begge skulle sætte sig. Prinsen rullede med skuldrene. Smerten i øjnene kollapsede. Blumenthal tog sin kappe af, satte sig på bænken og lagde kappen i skødet. Prinsen satte sig ved siden af. Samtalen fortsatte med en mindre ophidset stemning.

Blumenthal forsøgte at få prinsen til at føle sig tilpas med beslutningen. Et angreb på Dybbøl burde komme snart. Om ikke andet, så for at de preussiske styrker kom i kamp. Prinsen nikkede. Ikke overbevisende, men et nik som viste, at han overvejede ordene. Blumenthal argumenterede videre. Da danskerne flygtede fra Dannevirke, var det østrigske styrker som forfulgte dem. Endnu havde kun østrigske styrker været i rigtig kamp. Preusserne havde ikke meget at

vise. Et angreb på Dybbøl kunne ændre forholdet i magtbalancen mellem de tyske allierede, så den ikke tippede over til østrigerne. Langsomt fik prinsen glød i øjnene og et smil på læberne.

Blumenthal havde fået, hvad han kom efter, uden at sætte forholdet til Den Røde Prins over styr. Det var et skridt i den rigtige retning, selv om der var lang vej endnu.

Da han forlod Gråsten Slot var ridtet mindre vildt. Rideturen til fronten var hurtigt overstået. Den preussiske stilling lå adskillige kilometer fra den danske skanserække. Han snusede indad og lod næsen indtage feltlivet. Duften af mad over et bål, røgen fra soldaternes piber og lortet fra dyrene. Teltduge var slået op under afbarkede stolper. En nødtørfvig indhegning holdt styr på hestene. Soldater sad lænet op ad lange rækker af tøndes.

Han efterlod sin hest ved indhegningen og tilkaldte sin adjutant. En løjtnant, hvis mund altid trak en smule til den ene side, når han talte.

”Hent min kikkert,” kommanderede Blumenthal. Adjudanten rendte af sted. Blumenthal gik mod en forhøjning i terrænet. Lydene omfavnede ham. Brænde, der blev kløvet. Menige soldater, som fortalte vittigheder. En smed, hvis hammer rettede hestesko ud. Lyde, som gjorde hans skridt spændstige og fjedrende.

På forhøjningen stirrede han ud over landskabet mod Dybbøl og Als. Afstanden mellem de to hæere for stadig stor. Hans styrker havde ikke haft mulighed for at undersøge Dybbøls forsvarsevne i detaljer.

Danskerne havde anlagt en forpostkæde i området flere kilometer fra skanserne på Dybbøl Bjerg. Derfra kunne de observere hans tropper og melde tilbage til deres eget hovedkvarter. Hvis han beordrede sine styrker frem i terrænet mod Dybbøl, kunne forposterne sinke dem, indtil danskerne kom i beredskab i skanserne.

Det var livsvigtigt at trænge danskerne længere tilbage, før man kunne angribe skanserne. Atter bandede han over, at prinsen ikke havde beordret et fremstød allerede ved ankomsten til området.

Men de langtrækkende kanoner, som han nu havde fået tilladelse til at anvende, ville hjælpe ham på rette vej. Han hørte skridt bag sig og vendte rundt. Adjudanten stoppede op og begyndte at åbne lædertasken med kikkerten.

Blumenthal holdt hånden frem og tog imod kikkerten

Han rettede den mod Dybbøl og borede det ene øje ind i røret.

Omidset af den danske forpostkæde sprang ind på ham.

Forpostkæden lå langt fra danskerne egne linjer.

Derfor er de sårbare, tænkte han.

Han lod linsen glide hen over fjendens forsvarslinje.

Han havde allerede forsøgt fremstød gennem skovene vest for Dybbøl, men med ringe resultat. Et forsøg på at omringe en del af forposterne ved at angribe fra to steder havde givet tab. Både danske og tyske. De danske forposter *var* blevet trængt tilbage i terrænet, men ikke langt nok.

Han sænkede kikkerten. Et øjeblik klemte han hårdt omkring den. Ærgerligt. De få danske fanger var blevet forhørt og havde givet detaljer om Dybbøl Bjerg. Alle rapporter fra forhørslederne bekræftede Blumenthal i hans antagelse. Et angreb burde have fundet sted langt tidligere.

Danskerne havde ydmyget den preussiske hær ved at rømme Dannevirke. *Fjenden tog os ved næsen*. Det kunne han ikke bebrejde hærledelsen. Men at man lod fjenden beholde Dybbøl længere tid end nødvendigt, var en dumhed af uanede dimensioner.

Han var stolt over at være preussisk officer, men det var pinligt at skulle indse, at man havde fejlet i området foran Dybbøl.

Det skal jeg nok få lavet om på, tænkte han. Han vendte sig mod adjudanten, rakte kikkerten tilbage og beordrede: ”Saml staben, og lad artilleriet vide, at kanonerne skal køres i stilling.”

I løbet af kort tid summede blåklædte mænd rundt i området. Trækheste slæbte kanoner frem. Rækker af ammunitionsvogne fulgte efter. Når vogne sad fast, lød opildnende råb fra officerer. Sadelmagervogne og smedevogne skrumlede langsomt bagefter. Blumenthal stod ved vejsiden og vuggede på hælene. Bagerst i kolonnerne sluttede reservevogne, madvogne og reserveheste trop.

Da det første skud bragede mod løbegravene foran Dybbøl Bjerg, klappede han hænderne sammen og kørte tilfredst håndfladerne mod hinanden.

”Det er en lyd, som jeg har længtes efter.”

Han fiskede sit ur op af brystlommen. Der var gået tre timer siden ordren om at køre artilleriet i stilling. *Udmærket.*

Adjudanten trådte op på hans side og nikkede mod Dybbøl og de ti danske skanser, som beskyttede Sønderborg og Als. Munden trak skævt, da han talte: ”Endnu er der lang vej til skanserne.”

”Skanserne tager vi, når den tid kommer,” svarede Blumenthal.

Dagen havde været god.

Ingen skulle nedgøre hans glæde.